

Székely Kinga

PETŐFI NYOMÁN AZ AGGTELEKI-BARLANGBAN

ÖSSZEFOGLALÁS

Petőfi Sándor 1845. május 24-én látogatást tett a Baradlában. Nevét a barlang akkori végpontján a falba véste, és a vendégeknyvbe is beírta. Erről Úti jegyzeteiben meg is emlékezett. Az 1835-ben felfektett, „Az Akteleki barlang jegyzőkönyve”-ből ezen lapja azonban hiányzik, és a közelmúltig megléte nem volt igazolható. A Petőfi Irodalmi Múzeumban megtalált dokumentumhoz kapcsolódóan a szerző nyomon követi a költő barlanglátogatását és annak hatásait.

* * *

A Baradla-barlangról szóló szépirodalmi alkotások leghíresebbike Petőfi Sándor nevéhez fűződik. Amikor a fiatal költő segédszerkesztőként „*díszes hivatalába bele unván*” 1845. április 1-én „*utazni ment*”, és a Felvidék több városát bejárva, május 23. és 25. között három napot Rozsnyón töltött. A második napot Szabó Gedeon aggteleki rektor (*tanító*) kíséretében „*Aggtelek megnézésére*” használta fel. Hogy a barlang milyen hatást gyakorolt rá, következtethetünk abból, amit az *Úti jegyzetek* (1845)-ben olvashatunk. Nem a szokás szerinti barlangleírást adja, hanem a látvány arra ösztönözte, hogy a barlang keletkezésére mesés megoldást találjon (*1. kép*).

A költő látogatásának dokumentumai

A barlang akkori végpontján (az 1886-ban kialakított Münnich-átjáró előtti teremben), „*hol a látogatók fölkarcolják neveiket*”, Petőfi is ezt tette. Sértve tapasztalta, hogy a kíséretében lévő aggteleki rektor nem tudta, kit takar e név.

A jegyzet ezen része miatt több támadás is érte a költőt, hiszen a felhozott három név közül kettő (Sulyánszky, Badacsonyi) ismert személyeket takar. Az igaztalan sértést használta fel Szemere Miklós költő (*Lasztóc 1802–Lasztóc 1881*), Petőfi egykori barátja a „*Petőfi a kálvinista rektorhoz az aggteleki barlangban*” (*Honderű, 1845. szeptember 2.*) című versének megírásához is. A költemény a barlanggal nem foglalkozik, csak a maga jelentőségének tudatában lévő költő önteltségét pellengérezi ki (*2. kép*).

A barlang falán, az egymásra vésett nevek közt, a 25 cm-es, nyomtatott betűk – ha nehezen is – de ma is felismerhetők. Bár az eredet teljes bizonyossággal nem igazolható, de ha Petőfi szavait figyelembe vesszük („*bevéstem hát nagy betűkkel nevetem*”) valódisága elfogadható (*3. kép*).

A teremben még egy Petőfi felirat olvasható, de annak betűi arra engednek következtetni, hogy azok később, nem a költő kézírásával keletkeztek. Elképzelhető, hogy elődeink a feliratot nem ismerték, hiszen egyetlen barlangleírás sem tesz róla említést.

A vendégeknyvi beírás

Petőfi írásában arról is beszámolt, hogy a faluban őrzött vendégeknyvbe is bejegyezte nevét. Az 1835-ben megnyitott „*Az Akteleki barlang jegyzőkönyve*” című, 518x212 mm nagyságú, disznóbörkötésű könyvet a fogadóban tartották, erről Pongrácz Lajos 1845-ben, Petőfi látogatásának évében írt (bár ő a vendégeknyv keletkezésének idejét tévesen 1834-re datálta). Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

Aggtelekre érvén, vezetőt hívtam s fáklyákkal ellátva magunkat, elindulánk a barlangba, melyet Baradlának neveznek ottan, s mely mindjárt a falu mellett van. A kálvinista rector künn ácsorgott a ház előtt; vezetőm meghívására ő is hozzánk szegődött. Bementünk.

Oh, ti szűkkeblű emberek, kik mindenben örökké szabályokat kerestek és állítottok, jertek ide és boruljatok térdre a szabálytalanság remeke előtt!

S mi az a szabály? semmi más, mint a sánta közlépszerűség mankója.

Soká tünődtem: mint eredhetett e barlang? És kitaláltam.

Mikor a mennyországból kiebrudalták a pártos angyalokat, itt kezdték jövődöbeli lakásukat, a poklot, ázni; azonban itt nem boldogulván, másfelé fordultak. Képzeltetni, mint fáradtak a szegény ördögök a sikertelen munkában, izzadságuk még most is csepeg e félig kész pokol oldalairól és tetejéről.

Mint említém, a falubeli rector is velünk járt. Ezt a fiatal embert meglepem, gondoltam, a barlang belső végéhez érve, hol a látogatók fölkarcolják neveiket. Bevéstem hát nagy beütökkel én is nevemet.

— Tán el sem lehet olvasni? kérdezem, csak azért, hogy oda nézzen és bámuljon.

— Oh igen, felelt ő, el lehet: Petőfi. . . . de, igalmatosságos egék! ezt oly hideg vérrrel, oly minden tiszteletérzés, oly minden meglepetés nélkül mondta ki, mintha ez állt volna ott: Kiribicza Istók vagy Sujánszky vagy Badacsonyi vagy nem tudom mi?

A faluban van egy könyv, mint más efféle helyeken, hova a látogatók beírják magokat. Vannak aztán itt a nevek mellett sorok, mik a barlangban támadt érzelmeket és gondolatokat akarnák tolmácsolni. . . .

1. kép. Az aggteleki látogatásról szóló részlet Petőfi Sándor *Útirajzok* című munkájából (1962)

NÉVTELEN [=SZEMERE MIKLÓS]
AZ AGGTELKI BARLANGBAN
Petőfy¹ a kálvinista Rektorhoz²

Nagy tisztelettel nézz e névre,
Mellyet e falra karcolok!
Boruljanak a föld porába
Előtte minden rektorok!
Bámulj! enyém az! s két országban
Mint üstökös fark úgy ragyog:
Az ebrudon kiröppent Marci
Zöld éneklője én vagyok!

Már Csízó megjövendölte,
Hogy egykoron híres leszek,
Hogy (mi nagyapád sem volt) tábla-
Bírói címre szert teszek. —
Béranger és Heine nyomában
Mint a napszámos izzadok.
Az ebrudon kiröppent Marci
Zöld éneklője én vagyok!

Volt egy szép hölgy, nem állhatott ki,
Ha rá pislogtam, borzadtott,
Ha *Zajtay-mentémre* néztem,³
Majd nyilalásig kacagott,

¹ Igen nagy megtiszteltetésnek tartjuk ugyan P-y úrról verseket adni esztétikai lapban; mint hogy azonban e humoros versek frójában legjelesb költőink egyikét gyanítjuk, nem akartuk azt visszautasítani. Egy legyeocseke valami nagy kerék falára verekedett egyszer, s annak forgását saját emelkedésének tekintette. Féltünk, nehogy ugyanez történjék a derék P-y úrral is. — Szerk.

² E Vers dallója, nagy tiszteletje levén Petőfynek, dicsőítő sorait, alig egykettőt kivéve, a „két országban híres” ember „úti jegyzeteiből” s „nyílt leveléből” fűzte össze.

³ Affektált különködésből a Peleskei nótárius hasonmásával tevő magát Petőfy barátunk, sicut notum est.

2. kép. Szemere Miklós Petőfit kicsúfoló versének első része

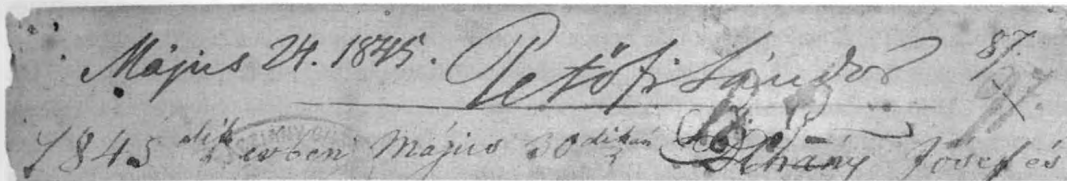

3. kép. Az eredetinek vélt Petőfi felirat a Baradla falán (Székely K. felvétele)

tulajdonát képező, 322+3 oldalas könyv hiányos, így többek között hiányzik az a két lap is (p. 87–90. oldal), amelyik az 1845 április és szeptember 23-a közötti látogatók nevét tartalmazza.

Bár Vigyázó János már 1931-ben rögzítette, hogy „Történeti feljegyzések szerint Petőfi Sándor neve is olvasható volt a könyvben, de sajnos, ezeket az oldalakat valamely szenvedélyes autogramgyűjtő ismeretlen időben kiszaggatta”. Ezt a néhány sort nem ismerve többen is tudni vélték, hogy a vendégkönyv még az 1960-as években hiánytalan volt, és a megalapozatlan mende-monda több személyt is vádolt a lap eltávolításával.

A közelmúltban Békés István 1959-ben megjelent Petőfi nyomában című, igen értékes, korabeli képekkel és dokumentumokkal gazdagon illusztrált könyvét tanulmányozva, az aggteleki látogatás leírásának illusztrációjaként meglepetten, de annál nagyobb örömmel vettem észre a hiányzó lap fotóját. Szerencsére a szerző a könyv végén megadta a dokumentumok eredetét, így annak megléte könnyen ellenőrizhető volt (4. kép).

4. kép. Petőfi Sándor eredeti kézjegye a vendégkönyvből kitépett lapon (Petőfi Irodalmi Múzeum)

A Petőfi Irodalmi Múzeumban őrzött (1957-P-44) dokumentumot (a hiányzók közül csak egy lap, a 87–88. oldal) a nyilvántartás szerint Endrődi Sándor ajándékozta a múzeumnak. Az 1957-ben végzett leltározás-kor a lap eszmei értékét 500 forintban határozták meg, származásának idejét pedig 1926 előttre datálták.

A Múzeumban fellelhető dokumentumok alapján az adományozás pontos időpontja ugyan nem állapítható meg, de az biztos, hogy az 1911 előtt történt, hiszen a Petőfi-ház katalógusában már szerepelt: „106. Petőfi névalírása az aggteleki barlang vendégkönyve első lapja, Endrődi Sándor adománya” (KÉRY 1911).

A 427x195 mm-es lapot körbe vágták, bár bal oldalán látható a kötés nyoma. A vágás különösen a lap alján okozott sérülést, mert mindkét oldalon látszik, hogy ott még volt vagy voltak aláírások. A lap jobb felső sarkában jól látható a vendégkönyv kettős oldalszámozása. Sajnos az újrászámolás dátuma sem ismert, pedig az támpontot adhatna a lap eltulajdonításának idejére.

Endrődi Sándor – 1916-ig Kupricz – költő, író, az MTA levelező tagja, a Kisfaludi Társaság tagja, a Petőfi Társaság alapító tagja és örökös elnöke volt (Veszprém 1850. január 16.–Budapest, 1920. november 7.). Több munkájában is foglalkozott Petőfi tevékenységével (szerzőtársakkal: Petőfi album 1898; Petőfi Könyvtár I-XXX. 1908–1911; Petőfi napjai a magyar irodalomban 1911). Az, hogy járt-e a Baradlában, még nem bizonyított, mint ahogy az sem, hogy személyesen ő emelte-e ki a vendégkönyv lapját, vagy azt már előtte más megtette, és az hozzá csak másodlagosan került.

Ennél azonban sokkal fontosabb a tény, hogy a vendégkönyvi beírás nemcsak egy legenda, nem veszett el, nem rejti senki fiókja, hanem azt közgyűjtemény őrzi, és az utókor számára is hozzáférhető marad. A vendégkönyv hiányzó lapja fellelhetőségének megismerése a barlang történetének értékes dokumentuma.

Az aggteleki Petőfi centenárium

Petőfi Sándor barlanglátogatása a térségben olyan jelentős eseménynek számított, hogy a költő születésének 100. évfordulója alkalmából Markó Miklós hírlapíró kezdeményezésére, a Magyarországi Kárpát Egyesület és a Budapesti Gömör-Kishont vármegyei kör 1923. augusztus 19–20-án Aggteleken ünnepséget rendezett. A rozsnyói születésű Markó (1865. október 31.–1933. augusztus 13. Bp.) egész életében Gömör vármegye természeti és kultúrtörténeti értékeinek képviselője volt, így érthető, hogy ezen alkal-

mat kiterjesztette a térséghez és Petőfihez is kapcsolódó más személyek: Pákh Albert és Andrássy Gyula születésének centenáriumi köszöntésével.

A Pákh Albert író, lapszerkesztő, az MTA levelező (1864), és a Kisfaludi Társaság (1865) tagja is Rozsnyón született (1823. március 11.–1867. február 10. Pest). 1842-től 1843-ig a debreceni református főiskolán jogot tanult. Itt kötött barátságot Petőfi Sándorral. Petőfi felvidéki útja során az iglói napokat is együtt töltötték. Pákh az ügyvédi oklevél megszerzése után az irodalomnak szentelte életét. Az 1840-es években álnéven humoros elbeszéléseket írt a pest-budai életről, mellyel igen népszerű volt. 1845-től a Pesti Hírlap tárcaírója volt, majd 1853-tól a Szépirodalmi, 1854-től a Vasárnapi Ujság és a Politikai Ujdonságok szerkesztőjeként tevékenykedett. A vendégkönyv beírása szerint 1840. július 19-én diáktársaisal járt is a barlangban.

Andrássy Gyula politikus, miniszterelnök, az MTA tagjának (1823. március 8. (23?) Oláhpaták–1890. február 18. Volosca, Horvátország) tevékenysége csak a térséghez kapcsolódik. A csíkszentkirályi és krasznahorkai gróf jogi tanulmányok után hosszabb ideig Nyugat-Európában utazgatott. Széchenyi eszméinek követője lett, akit a legnagyobb magyar kiemelten pártfogolt. 1847–48-ban Zemplén megye követe, majd 1848-tól Zemplén megye főispánja és a főrendház tagja. Mint őrnagy részt vett a szabadságharcban. 1849-től a kormány isztambuli nagykövete volt. A szabadságharc bukása után Londonban és Párizsban élt, miközben a Hadbíróóság 1851-ben halálra ítélte és jelképesen felakasztották. 1857-ben amnesztiával tért haza, majd a kiegyezés után 1867-ben miniszterelnökké nevezték ki és a hadügyi tárcát is ő képviselte. Sokat tett a gömői ipar fejlődéséért (BOROVSKY 1903; MÉL).

A centenáriumnak nemcsak kezdeményezője, de főrendezője is Markó Miklós volt. A rendező bizottság tagjai voltak: az MKE részéről Eöttevényi Olivér főispán, elnök; Seress István ügyvéd, az MKE Gömői Osztályának elnöke; Haltemberg Mihály egyetemi tanár, főtítkár; Bátor Pál tanár, jegyző; Dörner Károly, a propagandabizottság elnöke, az ünnepség pénztárosa; valamint a Vármegyei kör részéről Putnoky Móricz főispán, elnök; Forneth Gyula alispán, Faragó Gyula, az ózdi nemzeti szövetség elnöke; Pósch Dezső, a Hangya Szövetkezet elnöke.

A meghívó szerint a gyülekezés 19-én délután 3 és este 9 óra között volt az aggteleki menedékház előtt. Este fél 10-kor ünnepélyesen leleplezték a Gerenday és fiai cég által készített, és az aggteleki sziklafalon elhelyezett emléktáblát, ahol Szávay Gyula, a Petőfi Társaság főtítkára mondott beszédet. A sziklafalon ma is látható, de a barlangba vezető út későbbi lemélyítése miatt igen magasra került emléktáblán Petőfi látogatásának napja – sajnos – téves, miután ott május 24-e helyett 28-a szerepel (5. kép).

Este 10-kor az ózdi ének és zenekar előadásában elhangzott a Himnusz, majd a vendégek bevonultak a barlangba. A nagy tömeg mozgásának zavartalansága érdekében az állj, indulj utasításokat kürtjelekkel adták meg. Az ünnepség színtere a Kistemplom (mai Hangversenyterem) volt, ahol a becslések szerint 4000 ember is elfért.

A Kistemplomban az ózdi acélgyár 70 tagú ének és zenekara Hannuszik Antal vezetésével a „Hiszekegy”-et adta elő. A vendégeket Forneth Gyula alispán és Eöttevényi Olivér köszöntötte. Pekár Gyula Petőfi gömői utazását, Vikár Béla pedig Andrássy és Pákh érdemeit méltatta. Műsort szolgáltatót Hegyi Anna énekes, Grill Lola szavalóművész, Szathmáry István, a Petőfi Társaság tagja, valamint Komoróczy Miklós rozsnyói tanár. A zárzó a Szózaté volt.

Az ünnepség után a vendégek, „a sajtó képviselői, a rajzoló és fényképészek”, csoportok-

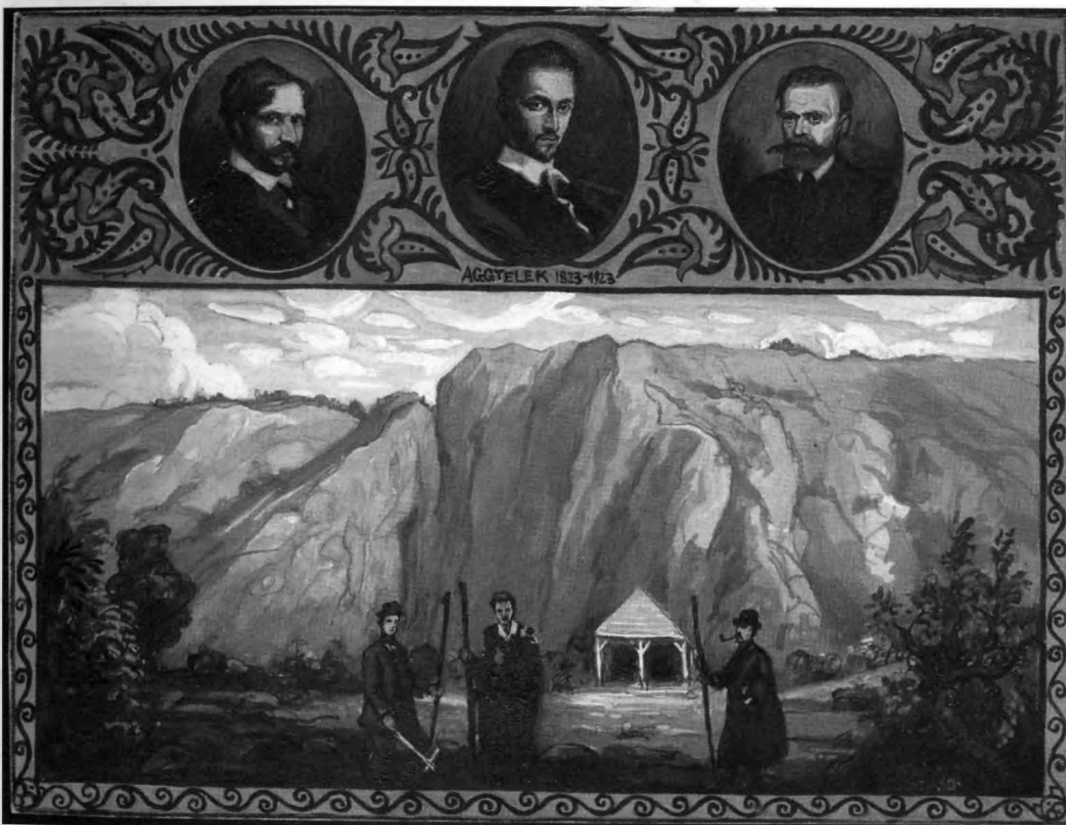
5. kép. Az aggteleki sziklafalon ma is megtalálható, Petőfi látogatásának emlékét őrző emléktábla (Székely K. felvétele)

ra osztva, magnézium és acetilénlámpa segítségével, megtekintették a barlangot. A felszínen a vendégeket özdi, putnoki és más helyről érkezett cigányok szórakoztatták. A belépő 1000, a kedvezményes jegy ára 500, illetve 300 korona volt. Egyes újsághírek szerint a résztvevők száma meghaladta a tízezret.

Az ünnepség meghívóján szereplő rajzot Velten Armand (1890–1974) festő, az Aszódi Petőfi Gimnázium tanára készítette (6. kép). A képet fent (balról jobbra) Pákh, Petőfi és Andrásy portréja díszíti, alatta pedig az aggteleki sziklafal előtt álló Petőfi látható, a barlang vezetőjének és Szabó Gedeonnak, az aggteleki rektornak társaságában. A művész a képet, az aláírás szerint Jókai Mórnak a Petőfi Házban őrzött, elmosódott vázlat alapján készítette. A Petőfi Ház 1911. évi katalógusában a kép tényleg szerepel. „11. Petőfi az aggteleki barlangba indul. Jókai Mór eredeti rajza. Kéry Gyula gyűjtése” (KÉRY 1911). Komáromi János, a Ház titkára 1924. január 9-én kelt kézirati jelentésében azonban az elnökségnek arról számolt be, hogy „2. Petőfi az Aggteleki barlangban / Kéry katalógus szerint még megvolt. Pakotsnál nem találok.” A kép sorsa azóta is ismeretlen, a Petőfi Irodalmi Múzeum Jókai dokumentumai között nem szerepel (E. CSORBA 2004).

A Jókai rajz tehát nem ismert, nem tudjuk, hogy a művész onnan milyen elemet emelt át, viszont ismert egy fotó, ami a bejárat előteréről a század elején készült, és ha a fényképet és a meghívó rajzát összehasonlítjuk, szinte biztosan állítható, hogy Velten azt is figyelembe vette műve készítésekor. A képen látható kocsibeálló Petőfi idejében még nem volt, azt csak olyan személy tudta lerajzolni, aki a helyszínt ismerte, vagy azt képen látta.

A meghívón szereplő rajzot Velten a Petőfi Háznak ajándékozta. A 165x130 mm gouache technikával készült képet egy másik, aláírás nélküli képpel együtt, egy kartonra ragasztva őrzik (jelzete: 57.286.1.). A kép hátoldalára fel van ragasztva a meghívó első oldalán szereplő szöveg.

6. kép. A meghívón szereplő Velten Armand rajz eredetije (Petőfi Irodalmi Múzeum)

Velten Armand az ünnepségen is részt vett és ott több rajzot is készített. A korabeli sajtó szerint ezeket a Petőfi Háznak ajándékozta. Hány képe született és hányat adott a közgyűjteménynek, nem tudjuk (N. N. 1923/b). A Petőfi Ház jogutódjának számító Irodalmi Múzeumban 1957-ben még egy képet leltárba vettek (jelzete: 57.360.1.), de sajnos az ma már nem lelhető fel. A leltárban méret nélkül csak annyi szerepel, hogy karton, gouache, „*Petőfi, id. Andrássy Gy. Gróf és Pákh Albert centenáriumi ünnepsége Aggteleken 1923-ban*”.

Markó Miklósnak az ünnepségről szóló részletes beszámolójában ugyan közzé tett még egy, a Petőfi Háznak ajándékozott Velten képet, de az olaj. A kép a Kistemplomban megtartott ünnepséget ábrázolja, feltehetően nagyobb méretű lehetett, miután rajta a jelentősebb vendégek felismerhetően szerepelnek (MARKÓ M. 1927., 7. kép).

A véletlennek köszönhetően az ünnepségről még egy Velten rajz ismert. A 400x300 mm nagyságú, papírra rajzolt gouache csak vázlat, a bejárat előtti ünneplő tömeget ábrázolja. A képen szereplő dátum szerint a helyszínen, az ünnepség napján készült. Barlangi festmények után kutatva, a Nagykőrösi úti használt piacon (Ecseri) került elő a félbe hajtott papír, viszonylag értéktelen munkaként (az eladó keret nélkül, fele áron adta).

A meghívó szerint az ünnepségről más dokumentum is készült. Ott az is szerepelt, hogy a Kino-Riport mozgókép Vállalat (Fröhlich János) a barlangban lefolytatott ünnepségről a külföldi propagandafilm céljaira, magnéziumfáklyák fénye mellett felvételeket készített. A filmfelvétel eredménye azonban ma már nem ismert (MARKÓ M. 1927; N.N. 1923/b).

Az ünnepség résztvevője volt Markó barátja, Balogh Rudolf (1879. szeptember 1. Bp.–1944. október 9. Bp.) fényképész is, akivel többször kirándultak már a környéken és külföldön. A magyar fotóművészet kimagasló egyénisége „12 millió koronát érő magnézium” felhasználásával felvételeket készített a barlangban. A nevezetesebb képződményeket, termeteket ábrázoló, több eredeti és számtalan nyomtatásban megmaradt fotója ismert, olyan azonban nem, amelyik a rendezvényt mutatja. Nem tudjuk, hogy képei egy alkalommal, a centenáriumon készültek-e, de feltételezhető, hogy többször (1928-ban) is járt a helyszínen. A 40x50 cm-es eredeti nagytásokon Kaffka Péter építész (Budapest, 1899. október 16.–Vancouver, Canada, 1992), a jósfaíró szakasz feltárója

Az 1923. évi augusztus 19-én az aggteleki cseppkőbarlangban rendezett hármás centenáriumi éjjeli ünnepe, hol Petőfi Sándort, id. Andrássy Gyulát és a gómörrozsnyói születésű Pákh Albert írókat ünnepelték. Welten A. Ferenc tanár festménye után. A Petőfi-Házban elhelyezett olajfestmény azt a nagyszerű éjjeli jelenetet örökíti meg, amikor a százezer gyertyafényű katonai reflektor fénysugarai mesés nappali fénybe borították a félkilométer hosszú és sokezer függő, csillogó cseppkőszerekkel borított száz méter magas barlangüregeket. Itt az összesereglett kirándulók ezrei, a festői viseletű ózdi bányászzenekar és dalárda kíséretében Hegyi Anna művésznő énekelt. A festményen ott látjuk még dr. Császár Elemért és dr. Szathmáry Istvánt, a Petőfi-Társaság kiküldöttjeit, Putnoky Mór képviselőt és feleségét, Faragó és a többi ózdi igazgatót, dr. Soldos Béla mostani főispánt, Friedl Györgyöt, Zseny Józsefet, Markó Miklós főrendező, a sajtó 18 képviselőjét és másokat.

7. kép. Markó Miklós munkájában (1927) megjelent Velten Armand kép, melynek eredetije ma már nem található meg a Petőfi Irodalmi Múzeumban

és a jósvaíói új szakasz részletei szerepelnek. Balogh felvételeit használta fel a MKE Gömöri Osztálya, amikor 1928-ban 18 lapból álló képeslapsorozatot adott ki barna és zöld színváltozatban. Ugyancsak Balogh felvételei illusztrálják Dudich Endrének a barlangról 1932-ben megjelent munkáit, és más, a 30-as években megjelent kiadványt is. Propaganda célból a MÁV vagonjaiba is Balogh felvételeinek nagyításait helyezték el (MARKÓ M. 1927).

Petőfi emlékezete

Petőfi látogatásának emléke még a 19. század végén is élénken élt a falu lakossága körében. Baksay Dánielnek, a falu lelkészének, a barlang gondnokának családja megőrzött egy történetet, miszerint a faluban élt egy idős asszony, egy bizonyos Juli néni, akinek a sok munkától eldurvult, ráncos keze volt. Amikor a lelkész felesége ezt egyszer meg is jegyezte, az öregasszony azt felelte rá, hogy nem baj, mert ezt a kezet csókolta meg Petőfi Sándor (CSÁKY L. é. n.).

Amikor a településen 1964-ben kultúrházat hoztak létre, azt is a költőről nevezték el, és benne Petőfi Sándor emlékkönyvtárat alakítottak ki. A kultúrház falán márványtábla emlékezteti az érdeklődőket, hogy egykoron a költő járt arra.

A barlangban több képződmény is Petőfi emlékét idézi. Petőfi nevével legelőször Baksay Sárospatakon kiadott munkájában találkozunk, aki Aggtelek felől haladva, a vörös-tói lejárattól egy hármascseppkőoszlopot illetett Jókai, Petőfi és Vasvári oszlopának. Kessler Hubert barlangleírásában a Denevér-ág látványosságaként említette Petőfi Sándor aláírását, „amit 1845. évi látogatása alkalmával az egyik cseppkőbe karcolt” (KESSLER 1941). Ezt az információt vette át Dancza az 1952-ben kiadott füzetben is (SZEMES 1952). Erről a helyszínről Jakucs László (1959) útikalauzában már úgy emlékezett meg, hogy egy ősi mosott sziklán olvasható a Petőfi 1845 felirat. Ez az oszlop azonban ma már nem azonosítható. Elképzelhető, hogy az alapinformáció téves volt.

Jakucs László 1952-ben kiadott Aggteleki cseppkőbarlang című képes barlangismertetőjében, az aggteleki bejáratától számított 1277 méternél Petőfi útját és kútját említi. Ez Dudich Endrénél (1932) még Dessewffy útjaként és kútjaként szerepel. Ugyanilyen névváltoztatásnak köszönhető a 2650 m-nél lévő Petőfi sírja, ami eredetileg (Dudichnál) még Noé sírja volt. Ugyancsak Jakucsnál olvashatunk először arról, hogy az Oszlopok csarnokában lévő kidőlt cseppkő a Petőfi sírja nevet viseli, mellette egy másik cseppkő a fejfája. Ez is új keletű név, miután a képződményeket régen Ábel sírjának és sírkövének nevezték.

Végezetül pedig köszönöm Komáromi Csabának, a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársának kedves segítőkészségét, mellyel hozzájárult a Petőfi kézjegyét tartalmazó vendégkönyvi lap eredetének felderítéséhez.

IRODALOM

- BAKSAY D. (é.n.): *Az Aggteleki barlang* – Dani és Fischer Sárospatak 2128. 4 p.
- BÉKÉS I. (1959): *Petőfi nyomában* – Gondolat Kiadó, p. 192–193.
- BOROVSKY S. (1903): *Magyarország vármegyéi és városai. Gömör-Kishont vármegye* – Apolló Irodalmi Társaság Budapest, p. 10–17.
- CSÁKY L. (é.n.): *Emlékezés Baksay Dánielre* – Gépirat, Országos Barlangnyilvántartás, 6 p.
- DUDICH E. (1932/b): *Az Aggteleki cseppkőbarlang és környéke* – Természettudományi Társulat, 186 p.
- E. CSORBA Cs. (2004): „Egy ember, akit még eddig nem ismertünk” – A Petőfi Irodalmi Múzeum Jókai-gyűjteményének katalógusa – Petőfi Irodalmi Múzeum 220 p.
- ENDRŐDI S. (1911): *Petőfi napjai a magyar irodalomban* – Budapest, a Petőfi Társaság Tulajdona
- HARSÁNYI Zs. (1932): *Az Űstökös* – Singer és Wolfner Irodalmi Intézet, I. köt. p. 212.
- JAKUCS L. (1952): *Aggteleki cseppkőbarlang* – Művelt Nép Könyvkiadó, 119 p.
- JAKUCS L. (1957): *Aggtelek és vidéke útikalauz* – Sport Lap- és Könyvkiadó, p. 241.
- KENYERES Á. (1967-85): *Magyar Életrajzi lexikon I-III.* – Akadémiai Kiadó
- KESSLER H. (1941): *Az Aggteleki barlang* – Mérnöki Nyomda, p. 34.

- KÉRY Gy. (1911): *A Petőfi ház története és katalógusa* – Petőfi könyvtár XXVI. p. 36.
- KIRIBICZA I. (1845): *Sértés!* – Pesti Divatlap, II. p. 19.
- KOMÁROMI J. (1924): *A Petőfi Ház idők folyamán eltűnt, vagy elkallódott tárgyairól* – Kézirat, január 9. Petőfi Irodalmi Múzeum
- N. N. (1845): *Petőfi folytatja ti jegyzeteit...* – Életképek, II. 4. sz. p. 121.
- N. N. (1923/b): *Meghívó* – A felvidékről elmenekült Magyarországi Kárpátgyűlés és a Budapesti Gömör-Kishontvármegyei kör Petőfi Sándor, id. gróf Andrássy Gyula és Pákh Albert Gömör vármegye nagyszülöttje centenáriumi emlékére... – Franklin Társulat nyomdája, 4 p.
- MARKÓ M. (1923): *Az aggteleki cseppkőbarlang feltámadása* – Képes Krónika, május 20. p. 488–490.
- MARKÓ M. (1927): *Az aggteleki cseppkőbarlang újjászületése* – In: A régi mulató Magyarország. Híres cigányzenészek. 80 elhalt és 320 fővárosi, vidéki és külföldi prymás és jelentősebb zenekari tagok arcképével, 56 zenekar képével, rajzokkal, több mint 500 segédzenész arcképével. Thália-Kultúra kő- és könyvnyomda Rt. Budapest, p. 223–228.
- PETŐFI S. (1845): *Úti jegyzetek* – Életképek, II. 3. sz. 3. rész p. 83–86.
- PETŐFI S. (1987): *Útirajzok* – Helikon Kiadó, p. 15–16.
- PONGRÁCZ L. (1845): *Magyar utiképek* – Pest, Landerer és Heckenas
- SZEMERE M. (1845): *Petőfi a kálvinista rektorhoz az aggteleki barlangban* – Honderű, szeptember 2.
- SZEMERE M. (1845): *Mult tavaszon...* – Irodalmi Ór, az Életképek kritikai melléklapja, 3. sz. p. 23.
- SZEMERE M. (1973): *Petőfi a kálvinista rektorhoz az aggteleki barlangban* – In: Petőfi Koszorúi, Magvető Könyvkiadó
- SZEEMES I. (1952): *Aggteleki cseppkőbarlang* – IBUSZ útikalauzok 9. Közlekedés- és Mélyépítéstudományi Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat, p. 22.
- SZÉKELY K. (2007): *A Baradla kronológiája a kezdetektől 2000-ig* – Kézirat, magántulajdon
- VIGYÁZÓ J. (1931): *Rövid visszapillantás a turistaság sporttörténelmi fejlődésére* – Turistaság és Alpinizmus XXI. Évf. 8. sz. augusztus, p. 210–217. von. p. 215.

IN PETŐFI'S FOOTSTAPS IN THE BARADLA CAVE SUMMARY

The great Hungarian poet Sándor Petőfi visited the Baradla cave on the 24th of May 1845. He scribed his name on the wall at the end of the cave and he also wrote in the visitor's book. He remembered these in his travel notes. The page however is missing from the "Aggtelek Cave Records" (that was founded in 1835) and its whereabouts was uncertain until recently. The author of the paper follows the route of the cave visit of the poet and its effects connected to the documents found in the Petőfi Literary Museum.